LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Acc.nr. 1937

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

1

Göran Nilsson

Frörum,
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

1937

Då det skulle tröskas (torschas), kom tröskemannen redan klockan två, och då skulle drängen följa med ut på logen. Man använde då pleijel, som bestod av två delar: "hanolen" och "slaölen". Den sistnämnda var av ek eller hassel och var nertill försedd med en knuta, så att det skulle ta riktigt bra, då man slog. De båda stakarna sammanhöllos av plejelshillan, som skulle vara ganska styv och därför var av mångdubbelt läder. Den förstnämnda var ungefär en tredjedel längre en den första, som var c:a en meter.

Nekerna lades med axen mot varandra, och de som skulle tröska ställde sig mot varandra på var sin sida och slogo omväxlande med plejlarna. Säden föll då ut, och halmen skildes från den, och så lades nya neker fram. Om lördagen skulle tröskemannen kasta säden. Han använde då en liten skovel (på större gårdar hade man stora skovlar, och flera hjälptes åt), tog skoveln full med säd och kastade den mot motsatta väggen. Den säd, som flög

(53 S)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

längst bort kallades "framstänket" och var bäst. Den sämre säden, skal o.d. föll icke så långt bort och kallades "baktaget." Närmast tröskemannen föll agnarna. De olika sorterna uppsamlades sedan varför sig.

Då man tröskade rågen, bands halmen ihop i kärvar. Då man fått ett par tjog kärvar, skulle man göra långhalm, som sedan användes till taktäckning. Man tog kärve för kärve och drog dem genom en råg- eller halmriba. Denna såg ut som en kam, och bestod av ribor, som fästs på en stolpe.

Tröskemannen skulle slå sista slaget. Den bonde, som blev sist med trösket kallade man "bagasare".

Säden bars in på loftet, där den lades i bunkar. Halmen packades in i lador, utom råghalmen, som någon gång lades ute i stack.

Tröskemannen var ibland husman och hade själv en liten koja. Hade han bygård, så gjorde han dagsverken. Då han tröskade hade han "pungaskäppan". För tjogo skäppor fick han en skäppa. Var tjugonde räknades till drängen, men han fick ingen.

Klockan 1/2 6 kom pigan ut med morgonbrödet: en skiva bröd med ost på och ibland en sup till.-Det var inte så ljust på logen, för vi hade blott en tranlampa i en glugg.-

Klockan 8 var det frukost. Denna bestod av sill och potatis och drickablandning, som stod i stora lerfat på bordet och alla åto gemensamt ur samma fat med träskedar.

LUNDS UNIVERSITETS --
FOLKMINNESARKIV 1937

Klockan 12 var det middag. Kål eller kokt soppa, bröd och en spegesill. En trästånka med dricka stod alltid på bordet, och ur denna drucko allesamman.

Då det blev skumt fingo vi "mörkesbröd" med flott eller ost på, och hyggliga bönder gåvo då också en sup.

Sedan skulle man ut och syssla med kreaturen och skära hackelse, och det tog lång tid, då man fick skära för hand i en skärekista.

Klockan 9 hade man fått färdigt i ladugården, och då skulle man in och äta kvällsmat. Man fick då potatis och ibland sill, vilket doppades i mjölk, samt bröd och drickablandning.

På de större gårdarna hade de ibland "höstagille", och då var där spel och dans tills långt ut på natten. Där vankades rikligt med brännvin, och slagsmål voro inte ovanliga. Öl och mycket mat hörde också till.

Acc.nr.
Göran Nilsson
Frörum.

Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

1937

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Två bröd fingo ligga på julbordet hela julen över och gömdes tills de skulle ut på jorden "i framtiden" (om våren). Då skulle dragarna få äta av det för att de inte skulle bli trötta. Man gjorde märken i brödet, för att man skulle veta, vilka man skulle använda.

1937

Acc.nr.
Göran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hdl Skåne.

Uppteckнat av William Richter
Juli 1928.

S 5

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Loggolvet här i Albo var av stampad lera, i Göinge däremot av plank, för där hade man ju gott om virke. Då de skulle göra ett lergolv, körde de först ihop en stor hög med lera och däri red man med ett par hästar. Vatten hälldes på, och så lade man på halm, som skulle trampas ner i leret för att det skulle bli segt. Ett par karlar gingo omkring och skyfflade ihop leret, så att allt skulle bli riktigt blandat. På ett par ställen i golvet lade man ner en hästaskalle, för att det skulle bli klang, då man slog med pleilen mot golvet, annars blev den så dö att slå på. Leret lade man på i riktiga lav (skikt) och smets ihop, så att det blev c:a ½ aln och däröver. Sen gick man på med "lämparen" (särskilda träskovlar bestående an en plankbit med skaft på), så att golvet blev fast och jämt. Litet sillalake hälldes på för att inte sprickor skulle uppstå. Så gick man över golvet ett par ggr. om dagen, och lät det torka emellan, och så böstade man ihop det igen, tills det blev färdigt. På samma sätt gjorde man lergolven inne i stugorna.

Acc.nr.
Gäran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn. Skåne.
Albo hd.

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Då man förr tröskade med pleilar, passade man på att göra långhalm samtidigt. Den uttröskade halmen bands ihop i "klippor". Av dessa tog man en handfull och drog genom en"halmriba", som satt instucken i en stolpe.Denna bestod av en träribba, i vilken iborrats några spetsiga träpinnar, så att den såg ut som en stor kam. Långhalmen, som man så erhöll bands ihop i stora kärvar, som vardera helst skulle väga minst 18 skålpund (2 skålp. 35 ort= 1 kg.). Halmen skars sedan ren i roten med en särskild kniv, som gjorts av en gammal lie, stöttes i golvet, och så var långhalmskärven färdig. Tröskemannen skulle ha 17 öre för ett tjog långhalm, och det var inte titt han kunde tjäna 12 schilling. Således långhalm betalades den med 5 riksdaler tjoget. Skulle två man "klippa" tolv travar råg om dagen (en trave innehöll tjugo neker), så fingo de arbeta hårt, och då måste logarna vara stora, så att en trave kunde läggas upp åt gången, annars gick det inte.

1937

Acc.nr.
Göran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Uppteckнat av William Richter
Juni 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Då jag var femtom år tjänade jag fem år framåt på Svabesholm i närheten av Stenshuvud. Där i hasselskogen har jag gått mig trött många gånger, då jag skulle vakta nötterna, då de voro färdiga att plocka. Jag gick där omkring fjorton dagar och var då ofta uppe på själva Stenshuvud, varifrån jag lätt kunde se, om buskarna rörde sig någonstans i nötskogen, för då kunde man vara säker på, att det var tjuvar framme. Jag hade med mig en hund, som rök på dem som sökte röra mig, och jag tog ofta nötpåsarna från dem som voro och stulo. En söndagförmiddag tog jag tre stycken påsar. Även hasselkäppar tog jag ifrån dem som snattade sådana. En var nog hatad av många, men var en tillställd platsen, så skulle en ju se efter den. Lön hade jag inte mera än min årslön- 75 riksdaler- och någon gång dickspengar. Jag kunde stundom tjäna något extra, ty jag fick en riksdaler för varje par hästar, som jag lyckades taga på en sädesvånge i skogen. Där brukade nämligen torparna släppa in sina hästar på bete tidigt om morgnarna. Jag gick ofta ut markledes, innan solen gått upp

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

och det beräknade de inte, varför jag kom på dem, då de betade olovligt. Torparna fingo så lösa ut hästarna på gården för en riksdaler, och den fick jag behålla.

Då nötterna voro mogna, sammankallades allt gårdsfolket, och så plockade man nötter i tunntal. De lades i stora "dråsar" i magasin, rensades och gömdes till julatiden, då de forslades till Simrishamn och såldes till köpmännen där.

Acc.nr. 1937 Upptecknat av William Richter

Göran Nilsson Juli 1928.

Frörum.

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

I Brösarp, där det nuvarande bankhuset ligger, höll man förr ting. Den dag tinget skulle äga rum, var prästen skyldig att göra tingspredikan i kyrkan. Domaren skulle då dit och satt framme vid predikstolen i en särskild stol. Denna predikan gick omkring på prästerna i Albo härad, som bestod liksom nu av nio socknar. Efter predikan samlades man i tingshuset, där "rätten" satte sig med detsamma för att behandla de olika ärendena.

1937

10 10

Acc.nr.
Göran Nilsson
Frösum.
Ågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gödselhögen låg alltid utom längan, där jag varit, men sopor och sådant smlade man i en sophög inne på gården.- Juldagen skulle de inte måka, det fick vara till annandagen. Voro de då inte uppe i tid, slängde de andra drängarna in gödsel i deras stall, så att de knappt kunde få upp dörrarna.-"Vi ska´ gå och gödsla", sade man, då man skulle ut och finna på sådana rackartyg för sina kamrater.

De gamla fruntimren brukade alltid stoppa stål i gödselhögen och sädbunkarna, för att inte trollen skulle få makt däröver. I skammelen satte man också stål, för att inte trollen skulle komma in i ladugårdarna.- Innan solen gick upp långfredagsmorgom, skulle man passa på vid källor o.d. då häxorna skulle återkomma från Blåkulla (som skall ligga i M. Asien).Bakredskapen gömde man omsorgsfullt, så att de inte skulle kunna använda dem.- Den som första gången var med till Blåkulla skulle stå på huvudet och vara ljusastake och lysa de andra, som vaggade Faen själv.

1937

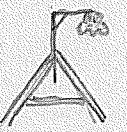
Acc.nr.
Göran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

11

Då min far skulle gifta sig, fick han ett stycke oodlad jord ute i en ödemark i Mellby. Så byggde han ett hus själv, så mycket han mäktade. Han reste några stolpar på stenar med löshult emellan. Så lavade han upp sten i väggarna och smet ler emellan. I uthusen satte man stakar tätt och vred och flätade "bås" emellan och smidde ler på båda sidor. - Stolparna sammanhöllos med bjälkar, genom vilka man glyggat hål i ändarna och där slagit genom kilar, som så fasthöllo stolparna. Så lades ett överträ, och sedan restes sparrarna. Alltsammans var bara fem-sex alnar brett, så det var inte stora kojor. Då detta var gjort, skulle fruntimren ha bundit en krona av granris och blommor eller löv och blommor, och den hängdes upp en stång, från vilken en slå utgick. Den skulle fästas på mellersta sparren. Uppe på taket drack man så ur ett halvstop brännvin och kastade sedan flaskan i backen. Var det längre till kväll, skulle man läkta. Spik användes ej, utan man borrade hål och fäste läktena med träpluggar.

1937

12 12

Acc.nr.

Göran Nilsson

Frörum.

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Upptecknat av WilliamRichter

Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vångagömmare.

I Rörum fanns förr fyra vångar, som gingo ut milavägs från byn. För varje vånge fanns en vångagömmare, som de kallade honom. Denne skulle gå omkring och speja på sin vånge, om andras kreatur kom in och gjorde skada på vången. De djur han då lyckades få tag i drev han in i en särskild inhägnad i byn. Det var en hög stengärdesgård omkring och försedd med portar, som vångagömmaren låste igen omkring kreaturen. Dagen efter samlades byns bönder på gästgivargården, och den som då ägde de instängda djuren fick bjuda på öl och brännvin för en viss summa, varefter han fick hämta sina kreatur.

Acc.nr. 1937 Upptecknat av William Richter I3

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Göran Nilsson Juli 1928.
Frörum,
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

I Dessa trakterna lades alltid upp stengärden till skydd mot kreaturen både egna och främmande byars. Somma lade dubbla gärden med kullerstenar, andra la´ enkla. Stenen bars på"stenbårror" (två stänger med tvärslår), annars kärdes den fram på särskilda stenvagnar, bestående av två "svajeda")krokiga) träd, som lågo lågt utmed marken och buros av fyra trähjul, även axlarna av trä. Dagsverkarna fingo betalt per famn, men hur mycket minns jag inte.

Det sista byalaget jag minns var Rörums. Där var två bönner, som hade en gård med gärdet mitt på gården. De kivade i trettio år, innan Kung. Maj. avdömde dem emellan genom lantmätare.

1937

---14

Acc.nr.
Göran Nilsson
Frörum,
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

I mina barnaår räknade de i mark och banko. En riksdaler
bånco då var nu ung. 1,50 kr. Tre mark var tolv skilling.
Man räknade även i Plåtar.
Vägarna räknades i mil. En gammal mil var fyra fjärdingsväg.
Andra mått voro:en famn var tre alnar, en aln , fyra kvarter,
ett kvarter var sex tum;,således en aln var 24 tum.
Här va- många som jämrade "dom"(sig) , då de skulle räkna, och
det var krångligt, då man skulle lära sig att räkna på ett nytt
sätt med meter och sån´t där.

Acc.nr. 1937 Upptecknat av William Richter
Göran Nilsson Juli 1928.
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Rackare: Rackarna hade ingen avundsvärd lott. De voro föraktade av alla liksom deras yrke. Det fanns häradsrackare. Det var visfamiljer, som voro rackare genaration efter generation, och de spridde sig inom häradet. De voro inte bofasta utan flyttade omkring och ägde blott ett gammalt ök och en vagn, där de packade ner sina glyttar, då de foro vidare. Ådermannen var skyldig att hysa dem åtta dagar men inte längre. De fingo inte gå längre än i första sjunningen i stugan och deras sittplats var "stackalebänken"närmast dörren. Var det kallt ute, fingo de ligga i halm på golvet inne i stugan. Rackaren (nattmannen) skulle ta skinnet av ök, skära hingstar o.d. Jag minns 1868 på Svabyholm, där ödelade rackaren sex stycken ök ett stycke från gården, och där fingo de ligga. Han hade med en flaska brännvin och tog en redig sup för varje häst. För att flå av skinnet på en häst skulle han ha en krona, dessutom taglet och ett stycke av huden framme i pannan, vilket han sedan sålde till garvaren.

1937

16

Acc.nr.

Göran Nilsson

Frörum.

Fågeltofta sn

Albo hd. Skåne.

Uppteckнat av William Richter 16

Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Förr gingo skräddare och skomakare omkring i byarna och sydde och gjorde skor. De sydde såväl åt manfolken som åt fruntimren, för då famns inga sömmerskor. På somliga ställen kunde de stanna ända till åtta dar. Mästaren hade med sig lärlingar och tog betalt dels i form av mat, dels något pengar alltefter överenskommelse. De utlärda betalade han en riksdaler i veckan och stundom ett par byxor, men lärlingarna fingo stryk, bara stryk, och så maten. Kunde mästaren förtjäna ett par riksdaler i veckan så var det bra. Om söndagarna fingo lärlingar och geseller gå hem och skaffa föda själva bäst de kunde.

I skråtiden måste mästarna ha en fullmakt från en mästare i staden för att få börja egem sysselsättning på landet.

Aäc.nr. 1937 Uppteckнat av William Richter 17
Göran Nilsson Juli 1928.
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Golvet i köket var stensatt med gråsten. På ena väggen hängde en hylla, karahyllan, på vilken man satte lerkar, tallrikar o.d.

Eldstäderna voro öppna. Grytor och pannor voro försedda med tre ben och ställdes direkt över elden. Skulle man koka i kittlar eller pannor, som saknade ben, använde man i stället en hålfot av järn, som även den hade tre ben. På ett ställe i en smedja hade man hängt upp grytan i en järnkätting direkt över elden, och i den kokte man potatis m.m.

Skorstenen var stor och rymlig. Ett par stenar på vardera sidan gingo längre ut än de övriga, och på dessa lades stakar tvärsöver skorstenen. S-formiga järnkrokar användes till att hänga upp kött och fläsk på stakarna. Så eldade man med eneris, aleknutor, sågspån och annat sämre bränsle och hällde vatten på, så att det rök bra. På så sätt rökade man själv allt som skulle rökas i hushållet.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

I varje skorsten fanns en stor bakugn. Den bestod av en ärn av brännt tegel med ett murat valv ovanpå. På somliga ställen hade de ett par plankor till att sätta för ugnshålet och smeto kogödsel i springorna, så att inte värmen skulle gå bort. Till bränsle i bakugnarna använde man baska. På andra ställen hade man i st. f. plankorna järndörr framför ugnen.

I bakugnen torkade man råg och korn, innan det maldes, för då blev mjölet bättre. Råg som skulle siktas fick man inte torka i ugnen, för då blev inte mjölet sött.

Vid jul fylldes en stor mjöllår (mellbig) med mjöl, så att det skulle stå sig hela året. Ett par pojkar eller flickor fingo på sig rena vita ullstrumpor och trampade ihop det och packade det, så att allt skulle få rum. Mjölet hämtade man sedan ner särskilda mjölkorgar, som voro flätade av halm.

Säden maldes i november och december.

Kakelugnen inmurades först då huset var färdigbyggt. Den bestod av gjutjärn och eldades utifrån skorstenen. Figurerna å densamma föreställde bibliska motiv eller strid mellan drake och någon hjälte, kejsare eller dylikt. Den stod på ben och där var då ingraverat årtalet då den uppsattes initialer o.d. Ofta saknade den emellertid ben och stod på en uppmurad fot av sten. Ovanpå kakelugnen voro stängen fastsatta, så där kunde man hänga upp och torka, vad man ville.

Väggarna voro vitkalkade, och nykalkades varje år vid pingst eller midsommar. För cirka femtio år sedan började man mera allmänt på med tapeter.

1937

19

Acc.nr.
Göran Nilsson
Frörum,
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Då man förr tagit en gård i besittning skulle husfadern på nyåret vid fullmåne gå ut mitt på den nya gårdsplanen. I handen skulle han ha en psalmbok och så läste han högt: "Välkommen Nykong, Välkommen Herre, med korn och med kärne, med fläsk och med böste (färalår), med gott korn om höste." Så slog han på måfå upp en psalm och gick in i stugan och läste den.

Acc.nr. 1937

Göran Nilsson
Frörum,
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

20

I Göinge hade man ej samma slags stugor, som här i Albo. Där kallades de "rökstugor". De saknade skorsten, och röken fick söka sig ut bäst den kunde genom ett hål i taket. Där fanns heller inte något loft, utan man kunde se direkt upp till själva taket. Detta var täckt med torv, så det såg ut som en riktig gräsmatta, och där kunde växa såväl taklök som andra växter. Någon riktig spis fanns inte, utan man eldade på några stenar, som lågo lagda vid husets ena kortsida. På den öppna härden satte man så sina kokredskap, som alla hade tre ben eller sattes på "trefötter" av järn. På något ställe kunde man få se, hur t.ex. en kittel hängdes i järnkedjor över elden.

Acc.nr. 1937 Upptecknat av William Richter 21

Göran Nilsson

Frörum.

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kom man in i en gammaldags stuga, hade man närmast dörren "gåsabänken" och "stackalebänken". Iden förra fingo gässen ligga och ruva ut sina ungar och släpptes ut ett par gånger om dagen. Ett par hål voro utskurna på sidan, och där kunde de sticka ut huvudena. "Stackalebänken" var sittplats för de fattiga och för rackaren. Kakelugnsbänken stod på andra sidan kakelugnen, och den var undertill försedd med ett galler, så att man därunder kunde stänga in hönsen, då det var kallt ute. På en del ställen kunde man ha liknande galler under sängen för samma ändamål. Kakelugnsbänken var hopslagen likasom en låda och var fylld med halm. Ovanpå var lagt ett hemvävt täcke och ett par kuddar. Där var en härlig vilplats, och där låg ofta husbonden och vilade sig om dagen. På natten togs den i anspråk av barnen. De gamla lågo i "himlasängen", som stod mitt på ena kortsidan eller i ena hörnan av stugan. Den stod alltid bäddad och hade liksom en jalusi eller skynke, som kunde dragas för. På sängens långsida var fasspikad en bräda, så att

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

man lättare kunde komma upp i sängen, och där småttingarna gärna slogo sig ner, då de lekte. Vid högtiderna lades lakan med spets på och stickade täcken. I loftet var fastsatt ett "sängaband", som de togo tag i, då de skulle resa sig upp ur sängen. Det bestod av ett rep, som kläddes med kulörtä band och nertill var försett med ett handtag. På andra ställen hade man knutit om små tygstycken liksom små kjolar med små mellanrum, på andra åter hade man flätade sänga-band. - Drämgarna lågo i stallkammaren, så att de hade nära till hästarna ifall något kom på.

Golvet i stugan betod av stampad lera. Först för cirka femtio år sedan började man på med brädgolv.

Så hade man en stor klocka, som räckte ända upp till loftet. Den drogs av stora järnlod, och dess trähölje var målat i rött och grönt. Inuti klockan stoppades ibland ner småsaker för tillfället.

Utmed ena långsidan på stugan stod så bordet. Hos de fattiga bestod skivan av bräder eller plankor. Underredet som de lades på liknade mest en låda och hade två eller tre "lämmar" (dörrar) och där stoppade man in "slarvor" och sådant man ville vara av med för tillfället. Sådana bord kallades "bordskistor" och voro vanliga i min barndom. Bordkistorna voro målade med granna blommor och sådant och på dörrarna voro utskurna - åtminstone på en del - hål i form av hjärtan. Jag har hört men icke själv sett det, att man ibland kunde låta gäss ligga ut sina ägg därinne, ja, t.o.m. en grisasugga fick stanna därinne på ett ställe, enligt vad man berättar. - På rika ställen hade man ett stort stenbord med blankpolerad "flisskiva".

1937 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Längs bordet stod vid väggen en "långbänk", och på den skulle drängarna och vaktehörarna sitta i rangordning, så att förstedrängen satt närmast husbonden. Denne satt vid måltiderna vid bordets kortända i en "armastol" och närmast honom på andra sidan satt husmodern och barnen. Detta var dock inte överallt fallet eller alltid. Hon stökade ofta med maten o.d. och satt inte alltid till bords med. Pigorna fingo stå och äta. Husmodern delade ut köttet, och drängen skar brödet med sin "lommekniv". Var och en hade sin "fållekniv" i"lomman" och stoppade efter måltiden ner den igen på sin plats. Gafflar hade man inte alls då utan fick klara sig så gott man kunde med fingrar och kniv. På somliga ställen hade man trätallrikar, på andra lertallrikar och först senare började man använda porslin mera allmänt. Skedar hade man av trä eller horn och de sattes då man slutat äta upp i en rund skiva i loftet till nästa måltid.

Alla drucko gemensamt ur en stor "stånka", träbytta, och den fick vandra omkring. Det var maltdricka, sällan enebärsdricka.

Gröt och annan sådan mat åt man alla ur samma fat, som sattes mitt på bordet. Var man för många, sattes fram två sådana lerfat. Dessa förvarades jämte andra kar i bordkistan.

Duk hade man på bordet endast vid jul. Då lade man på en stor hemvävd linneduk, och då var det riktigt fästligt. En träljusastake med flera armar på sattes på bordet och i den talgljus. I vanliga fall användes i stället tranlampor. En massa mat sattes fram på julbordet och fick stå hela julen över. En stor träskål på fot

1937 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

var fylld med olika slags kött. Så sattes fram ett sort fat med mjölk och ett med bovetegröt eller risgröt. Alla slags bröd, som bakats till jul, skulle ligga framme på ena bordsändan, så även en ost och en kopp med fett - svinaflott - för smör var det ont om då. Husbonden bjöd alltid på "grödasupen" på julafton. Då man så ätit av all julmaten, togs julhalm in och lades på golvet. Där roade man sig sedan med lekar och upptåg av allehanda slag, gjorde en docka av halmen och sökte taga den med benen och föra den över huvudet där man låg på golvet, och så berättades historier. Vid tiotiden skulle man ha mat igen, för man skulle inte lägga sig tidigt julnatten, trots att man skulle upp tidigt till julottan. Man fick då kött och fläsk, korv, bröd och brännvin och öl, som dracks ur stånkan. Julhalmen bands sedan ihop och skulle läggas hos grisasuggan, för då skulle det bli riktig tur med grisarna.

Julnatten skulle man sätta upp mat till "goenisse" på loftet. Det var huvudsakligen gröt och mjölk, och detta för att han inte skulle stjäla från gården utan tvärtom under det kommande året draga till stället. Det var minsann bäst att vara god vän med honom.

Förutom nämnda möbler hade man en soffa, och där fingo barnen ligga utom möjligen det minsta, som låg hos modern. Husmodern hade en särskild "armstol" med flätad halmsits och en dyna ovanpå. Trebensstolar , gjorda av ett stycke planka med tre ben iborrade, voro mycket använda.

I en hörna fanns ett ett väggfast skåp, där farsgubben förvarade sina pipor och tobak.

1937 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

I stugan hade man runtom på bjälkarna"hyllor", och där satte man upp vad man ville ha åt sidan.

Ett annat rum var det s.k. "kistehuset". Där hade kistorna placerats runtomkring, och i dem förvarade man linne, lakan, dynor, vävnader, klädesplagg och andra tillhörigheter. Gå golvet var en läm, så att man kunde komma ner till potatiskällaren därunder. Då garnvindan ej användes sattes den ut i kistehuset. Där fanns även en säng till pigan eller till främmande, då sådana kommo och hälsade på. Någon särskild sommarstuga hade man inte. Främmande fingo icke gå in genom köket. Vid hälsning sade man som nu t.ex. Go´ kväll! Glad jul! men även Guds fred! då man kom in i stugan.

Vaggorna voro då för tiden vackert utskurna och utsirade och stodo på golvet. Hängvaggor såg jag icke några.

1937 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Acc.nr.
Göran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hdl Skåne.

Uppteckнat av William Richter
Juli 1928.

Då det åskade förr, sade man, de´ dönar, och då var Herren ond och skulle straffa.
Odins jakt: Odin var då ute och jagade med sina hundar efter trollen. Det hördes som ett vinande i luften liksom en hop fåglar som susade förbi i luften. Det var på hösten.
Noa hade hundar, som flög i luften och jagade trollen, då de skulle flytta.
Arken bygger: Det var hägringar, som man såg, då moln av konstigt utseende stego upp på himlen.

1937 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Acc.nr.
Göran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne,

Upptecknat av William Richter
Juni 1928.

Väl har jag hört talas om, att det fanns troll på Stenshuvud, och att järndörrar och portar ledde in till deras boningar i berget, men jag lyckades aldrig få se dem, trots att jag gick överallt.

Jag har emellertid hört talas om en gubbe, som kom i lag med trollen där. Det var en man från Harnas (mot Glimmingehållet), som låg och processade. Han gick ända till kungs och färdades därför den långa vägen till Stockholm. Dagen före julafton var han hos kungen, och då han kom därifrån, mötte han en ridande, som frågade om han inte ville sitta upp med på hans häst. Det var på kvällen, och gubben hade tänkt stanna i huvudstaden över natten, men då främlingen sade, att han skulle rida till Stenshuvud och fira julen och han inte anade något trolltyg, beslöt han att följa med. Det bar iväg med svindlande fart genom luften, och gubben blev rädd, då han märkte att de voro så högt uppe. Vid Åhus snubblade hästen mot den höga tornspiran och tappade därvid en av sina guldskor, som man sedan hittade på kyrkbacken. Kyrktornet hade de sjöfarande stor nytta av

1937 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

till rättning, men en stark storm blåste en dag ner spiran, och sedan dess har den inte blivit uppsatt igen.- Gubben skulle stiga av vid "Svinaberget" och högg därför tag i trollet, som han satt bakom. Trollet sade till honom, att han skulle kasta sig på marken och ligga stilla, tills hästen kommit undan , för annars kunde han sparka ihjäl honom, så snart han luktade kristet blod. Vidare fick inte gubben gå in i stugan, medan ljuset var tänt och heller inte säga någonting förrän nästa dag, för då skulle han bli olycklig. Gubben kastade sig på marken, som trollet sagt, och gick sedan hem och lade sig i en uthusbyggnad, där intet ljus fanns och stannade där tills dagen grydde. Så på morgonen gick han in till de sina och berättade, hur han färdats från Stockholm på så otroligt kort tid och på ett så egendomligt sätt, men man trodde honom naturligtvis inte. Han tog då fram sitt papper med konungens sigill och namnteckning, som ditskrivits dagen före julafton, och då kunde man ju ej tvivla på, att vad han berättat var sannt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1937

Acc.nr.

Uppteckнat av William Richter

Juli 1928.

29

Göran Nilsson.
Frörum.

Fågeltofta sn.
Albo hdl Skåne.

Jag har hört talas om en trollgubbe, som kunde utrota råttor. Han hade med sig en käpp, gick omkring på gården med denna och sade eller läste något, men vad vet jag inte, alla råttorna kommo då fram. Så gick han till en älv, och där slungade han ut käppen, varvid alla råttorna tvungos att också giva sig ut i vattnet, och då drunknade de.

1937 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Acc.nr.

Göran Nilsson
Frörum,
Fågeltofta sn.
Albo hd. SKÅNE.

Upptecknat av William Richter
Juni 1928.

Då man förr skulle bygga en kyrka, skulle något muras in i stenmuren, stenfoten. Antingen sattes ner en låda eller ett skrin med pengar, eller - och det var visst vanligast - skulle det första, som byggmästaren mötte, muras in levande. Det kunde då vara vad som helst t.ex. en tupp, en höna, lamm eller dylikt, ja, jag har hört talas om, att även människor blivit inmurade på detta sätt. Det inmurade djuret eller vad det var för något kallades "kyrkegrimmen" och skulle liksom vakta kyrkan och kyrkogården. Den första person, som dog på året, skulle följa kyrkegrimmen och hjälpa honom, tills nästa år då han avlöstes av den som dött först det året.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Acc.nr. 1937

Göran Nilsson
Frörum.

Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Uppteckнat av William Richter
Juli 1928.

31/31

Den som julafton färdades förbi Rapkehöj kunde få se, hur kullen stod på pelare. Därunder satt det rika trollet Rapke själv och mätte pengar med skovlor. Så var det en fattig bonde i närheten, som skulle låta döpa sitt barn. Han visste inte, hur han skulle kunna skaffa pengar, men då erbjöd sig hans dräng att rida till Rapke och bjuda honom till dopet, så skulle han nog ge en riklig faddergåva. Han gav sig åstad och bjöd trollet. Rapke frågade då, om några spelemän kommo dit och trumslagare. "Jo, de skulle visst komma," menade den sluge drängen. - "Då kommer inte jag, för då kasta de trumpinnarna efter mig, men eftersom jag blivit bjuden, så skall jag ge en liten faddergåva".- Drängen höll upp en stor säck, och jätten öste i med sin skovel. "Har du sett någon ge mer", frågade han drängen.- "jaa då", svarade denne.-"Ja, jag vill inte vara sämre än andra", sade Rapke och öste i ännu flera pengar i påsen. Slutligen orkade inte drängen

Aa 1165

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

mera, utan han måste tillstå, att så stor faddergåva hade han aldrig sett någon giva. Jätten blev då belåten, och drängen red hem till sin husbonde med den väldiga gåvan, och stor blev glädjen där, inte minst för att drängen lyckats skrämma jätten, så att han inte skulle våga sig till dopet, för då hade inte det fattiga folket kunnat skaffa så mycket mat, som jätten skulle behövt för att bli mätt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Acc.nr. 1937

Göran Nilsson

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

53

33

Frörum.

Fågeltofta sn.
Albo hdl Skåne.

En bonde hade gått i förbund med Faen själv. De kommo överens om att gå till prästen, som både bonden och naturligtvis även Faen var ovän med. De gingo upp på prästens magasin och skulle där stjäla all säden. Faen var starkare än bonden, och därför öste de mycket mera säd i hans säckar. Så drogo de åstad med det de tagit, men bonden blev trött, då de gått ett stycke och ville vila.- Vila, vad betyder vila, undrade Faen. Jo,sätt säcken här, sade bonden,och det gjorde Faen,men så sade han : Hade jag vetat vad vila betydde,så skulle allt prästens böneslad följt med.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Acc.nr. 1937 Uppteckнat av William Richter 24 34

Göran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Juli 1928

Lokatten: Man frågade någon, om han ville se lokatten, då man tröskade. Svarade han, då att han ville det, lade man pleilen om hans hals, och så klämde man till, och det gjorde inte precis så gott.

Pleiladans: Ett annat skämt vid tröskningen var pleiladansen. Man ställde pleilen ned mot golvet och lät den snurra hastigt. Så skulle man kvickt hoppa och dansa, så att inte pleilen träffade en.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1937

Accnnr.

Göran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

35

Vid bakning använde man ris och baska. I kakelugnarna brändes dels ved (bränne) dels torv. Torven kunde beredas på flera sätt, beroende på, hurudan marken var beskaffad, där torven togs upp.

Ett slag kallades "plödretorv". Möget i torvgropen ältades ihop med skovlar och breddes ut på marken ett stycke från själva gropen. Man ritade sedan ut med en rist så stora stycken, som man ville att torvstyckena skulle bli. Då massan fått torka och började spricka, ställdes torven å kant så att den skulle torka och slutligen käglade man upp torven i små käglor, så att luften kom till från alla håll, och sedan var den färdig att använda. Man körde hem den i långa vagnar och förvarade den i särskilda torvahus eller i bränsnesbodeh.

Acc.nr.
Göran Nilsson
Frörum,
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

1937

Upptecknat av William Richter
juni 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

På morgonen annandag jul red man förr Staffan. Drängarna lånade sina husbönders hästar och redo så i samlad trupp omkring till de olika gårdarna. "Staffan" själv red på en grå häst och var den som ledde färden. Man red ända fram till förstugutrappan, och ännu bättre var, om man kunde få in hästen i själva stugan. Sådant hände verkligen, men då måste man ju ha tränat hästarna förut, om det skulle lyckas. Så sjöngs Staffansvisan, men jag minns inte hela:

S:t Staffan var en stallerdräng
Han rider sina fålar fem
i ra, i ra, i ralliralleralla.
Gossar låt oss lustiga vara!
En gång jul om året varar.
De tre de vordo gula
de vordo som tre fula. o.s.v.
Den ene han var apelgrå
den rider själve Staffan på o.s.v.

1937 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

På de flesta ställena brukade någon komma ut och bjuda på brännvin, vilket intogs sittande på hästryggen. Somliga slogo det i manen på hästen. Dröjde man vid någon gård att komma ut eller alls inte brydde sig om att bjuda, så sjöngo vi:

Här sitta vi utom er vägg.
I ra, i ra, i ralliralleralla.
Här frysa isar uti vårt skägg.
Gossar, låt oss lustiga vara,
en gång jul om året varar.

Så sprängde vi från den gården tvärsöver åkrarna till nästa ställe, där detsamma upprepades. Deltagarna voro i regel så supna, att de inte själva kunde taga sig hem, och ofta hände olyckor, eller att någon blev liggande ute på ett fält, där man fick taga hand om honom.

1937.

3838

Acc.nr.

Göran Nilsson
Frörum,
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter
Juli 1928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Majstänger brukade resas vid godsen,inte av bönderna vid de emskilda gårdarna. Stången, som var ganska lång,llades på två bockar eller stenar och kläddes sedan med med lövrisslor och blommor av alla slag. Drängarna vredo vidjor och fäste med dem lövet och blommorna, som räcktes dem av flickorna. Dessa plockade eller hade med sig blommor o.d. Överst på stången hade man bundit en krona eller ibland satt en vimpel,och ett stycke längner ett tvärkors, på vars armar man hängt kransar,vilka även voro av löv och blommor. Sådan stång hade de vid Grevlunda Nygård,Gyllebo.

Så grävdes ett hål i marken,och i detta sattes stången fast. Vid fyratiden började dansen och lekarna kring majstången. Mellan fem och sex bjöd godset på smörgås, ost och brännvin. En tumna med öl hade lagts på en bänk, och där fick man dricka, så mycket man ville. Speleman var Ekelund iGrevlunda,och han blåste på sin klarinett både vid majstången, vid bröllop,då de sjungo maj och vi andra högtidliga tillfällen

1937

89

89

Acc.nr.

Göran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hdl Skåne.

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Husbonden arbetade inte mycket förr i tiden. Han gick mest omkring klädd i hög filthatt, svart svansatröja med gula knappar framtill, gul skinnväst och hög krage, som stod rätt upp. Fårskinn garvades och sämskades och användes till byxor och västar. Så hade de gula skinnbyxor, som räckte till knäna, vita strumpor med brokiga, vävda "hosseband" med stora duskor, samt lågskor, som snörades.

Om dagen brukade husbonden gå och pyssla om kreaturen, om inte något av hans barn gjorde det. Övriga sysslor fingo tjänarna sköta om. Hos varje bonde fanns hembränneri. Pigan fick ligga i köket och bränna hela natten. Drängen skulle hugga bränne åt henne på kvällen och sedan skära hackelse för att redan kl. två ut med tröskemannen på logen. Bränslet hämtades i skogen undan för undan, för man hade aldrig något förlag. Om vintern kundet hända, att man bara tog topparna och lämnade stora stubbar, då det var snä

 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Vid herregårdarna hade man husmän , som gjorde dagsverken och hade vardera ett litet torp, som de fingo bruka.- Statare fanns inte då. Det har jag inte hört talas om förrän för en trettio - fyrtio år sedan.

1937 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Acc.nr.

41

41

Herrklädsel.

Jag kommer väl ihåg, hur gubbarna i Rörum voro klädda, då de gingo omkring i byn. På huvudet hade de höga filthattar. Deras tröjor voro korta och släppte uppe på ryggen. Man brukade kalla dem svansatröjor, därför att det nerikring fanns små tutor, eller svansar av samma tyg som rocken för övrigt - och det var ju alltid hemmavävt vadmal-, och kragen var hög, och räckte långt upp mot öronen. Så hade de knäbyxor och vita strumpor med kulörta strumpeband med tovsar i och på fötterna hemmagjorda lågskor.

1937. 42

Acc.nr.
Göran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kransagille.

Jag minns, då jag var i Rörum för 65 år sedan, hur där var kransagille. Det var vid pingsttiden, och man samlades allesamman på en gård, där man lovat hålla gillet. Sedän ordnades det hela som en bröllopsstass , och så bar det i väg till Delperöd (ryttm. Silver-sparre) Först redo ett par förriddare, som skulle svara för trakteringen av brännvin o.d. De redo en stund i förväg och sågo efter att vägen var klar, ty det hände ofta att någon eller några brukade lägga hinder i vägen för stassen. Den gången skulle man rida genom en skog, och då hade någon på skämt fällt ner ett stort träd tvärs över vägen. Förriddarna fingo då rida till närmaste gård och båda upp folk, som skaffade undan hindret. Efter förriddarna kommo så hemmasönerna och drängarna ridande, och bakom dem åkte flickorna och piorna, för vilka husbönderna körde. Dessa höllo även drängar med hästar. I teten för hela tåget bakom förriddarna red spelemannen, som blåste klarinett. Åtta dagar i förväg hade flickorna dra-

1937 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

git lott,om vem var och en skulle lägga sin krans på. Denna bestod av ett band, på vilket man fäst konstgjorda blommor. På bandet fanns häktor, så att man kunde knäppa ihop bandet till en krans omkring mössan. Man hade i förväg tagit mått på mössorna, så att de skulle passa till dem, men vem som gjorde kransarna har jag glömt. Förriddarna skulle utom kransen ha ett rött band omkring armen för att utmärka sin värdighet.

I vagnarna hade de med sig bränvin,punsch och vin,och med dessa drycker förfriskade de sig på borggården vid Delperöd, där kransarna även lades på.

Förriddarna svarade för trakteringen vid gillesgården, för där skulle vankas både mat och dryck. Man fick bovetegröt och äggakaga, bröd smör och ost, lutfisk och ål och naturligtvis bränvin. Det saknades ju aldrig, allraminst vid gillen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Acc.nr. 1937

Uppteckнat av William Richter

Juli 1928.

Göran Nilsson
Frörum

Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Förr hade de ingen förlovning.
Somliga anlitade böneman. Hade bruden anlitat honom, så skulle han för sitt besvär ha en lärftskjorta eller något dylikt, var det mannen, så skulle han giva en halv tunna råg och en sida fläsk. Allt berodde dock på överenskommelse, och man gav efter råd och lägenhet.

Till bröllopsdagen skulle bruden ha sytt en lärftskjorta till brudgummen. Han skulle ge henne ett par läderskor. Dessa voro låga och av skinn och voro av samma form, som nattofflor nu för tiden. De kostade omkring 2,50 - 3,00 riksdaler. Bröllopet skulle äga rum på brudens gård. Brudgummen kom dit på morgonen men fick inte se sin brud, förrän hon var klädd, och de skulle ge sig åstad till kyrkan eller prästen. Fattiga vigdes oftast i prästgården, men skulle det vara riktigt fint, så ägde nygift den rum i kyrkan eller hemmet.- Framför bröllopsstassen redo ett par förriddare, som skulle se efter, att vägen var klar och underrätta,

1937 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

när tåget var i annalkande antingen till kyrkan eller på hemvägen till hemmet. De redo i sporrsträck fram och tillbaka och avlämnade budskap, var stassen befann sig.
Efter dessa red spelemannen eller-männen,för ibland var det flera. På var sida om honom redo en man,som skulle se efter spelemannens häst, då han spelade. De andra redo två och två i bredd, och slutligen kommo vagnarna,av vilka den främsta förde bruden med sig. Hon omgavs av sina tärnor.- Spelemännen gingo först in i kyrkan. Efter vigseln redo förriddarna i spotrsträck hem till gården, där de avlossade några skott med puffertar. Därpå redo de tillbaka till stassen och höllo sig framför denna.

Vid bröllopsgården fingo de sedan sköta om trakteringen, och på kvällen skulle de kläda av brudgummen,som då skulle streta emot av alla krafter. Tärnorna klädde av bruden. Det var en tävlan att först bli färdig,för den som först kom i säng skulle bli den rådande,-den sistkomne fick komma till den förstkomne. - Då de så kommit i säng,läste man något över dem och så sjöngs en psalm. De som klätt av brudparet skulle gömma deras kläder, för annars kunde det hända, att gästerna togo kläderna, så att brudparet inte hade något att taga på sig dagen efter.

På morgonen redo bruden och brudgummen omkring och bjödo gillesgästerna välkomna till att fortsätta festen, och de hade då med sig kakor och brännvin,som de bjödo omkring. Spelemannen var då med dem.

1937 LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

46
16

Dagen före bröllopet uppsattes ett kontrakt, som prästen skulle bevittna. Dagen efter vigseln överlämnade brudens fader den s.k. morgngåvan, och detta gjordes skriftligt. Denna gåva kunde ingen komma åt. Blev det exempelvis konkurs, så fick bruden först taga sin morgongåva, innan gäldenärerna fingo något. I S:t Olof hade en tös fått sex tusen kronor som morgongåva, men så råkade de på obestånd. Hon fick då ut sin summa, och för denna köpte hon en vattenkvarn.

Sista dagen bröllopet varade skulle alla fruntimren dansa med bruden, först pigorna och sedan de gifta kvinnorna.

Präst och klockare skulle betalas. De rika gåvo c:a 10 riksdaler, de fattiga 1/2.

Bröllopet varade tre, fyra dagar. De hade med sig "förning" bestående av flera kakor bröd, kött, fläsk, ost och smör och risgröt. Smöret lades upp på särskilda koppar liksom en sockertopp. Gröten förde man med sig på stora tennfat, och alltsammans lades ner i en särskild "förningskorg" med grepe tvärsöver.

Knivar och skedar hade de även med sig var och en, gafflar användes inte. Skedarna voro av trä eller horn.

1937 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

47
17

Acc.nr.

Göran Nilsson
Frörum.
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Uppteckнat av William Richter
Juli 1928.

Det hände en gång för mycket länge sedan, att två brudföljen möttes vid "Röda Led"i Ravlunda. Som intetdera av dem ville gå ur vägen för det andra uppstod en häftig batalj, som slutade med, att bruden i det ena följet och brudgummen i det andra dödades. Platsen där detta ägde rum utmärktes med ett stenrös på vardera sidan om vägen,och de ligga kvar där än idag, åtminstone funnos de där för femton år sedan, då jag var där en gång.

1937

Acc.nr.

Uppteckнat av William Richter

Göran Nilsson

Juli 1928.

48

Frörum.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Förr var skolväsendet mycket dåligt ordnat. Ofta var det en gammal knekt, som skulle hålla skola och stundom någon gammal käring, som skulle lära barnen läsa, räkna och skriva något litet. Varje ställe var skyldigt hålla skolan hemma hos sig vissa dagar, och dessutom betala något litet för varje barn (hur mycket minns jag inte). Fasta skolor funnos inte, och därför var det nödvändigt, att skolan gick omkring. Fattigmans barn fingo ofta blott gå i skolan ett par tre månader om året, och undervisningen var dålig så det blev inte så mycket lärt. Stryk vankades mest.

Fattigvården i byn skulle prästen egentligen sköta om. Han var envåldshärskare, och alla måste lyda honom. Han hade hand om fattigkassan och skulle dela ut medel till de fattiga.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1937

Dessa levde mest på bettleri och gingo omkring och tiggde överallt i gårdarna. Fingo de någon gång någon penninghjälp från fattigkassan, så blev det inte mycket. En familj, som hade många "glyttar" kunde få ungefär två riksdaler i månaden. Så fattigvården var heller inte så väl ordnad.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kristianstads artilleri.

När Skägga börja gnägga,
så ramla både hus och vägga.
Ladde mig nätt och packe mig tätt,
så gör jag sju fjärdingsväg både rätt och slätt.

1937

Acc.nr. Upptecknat av William Richter 57

Göran Nilsson Juli 1928.

Frörum. 51

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Det var i den tiden, då "Rosenkransarnas" mor - kallad "Nådan" (Hennes nåd) - regerade Gyllebo. En stor länga skulle byggas, och byggmästaren skulle räkna ut, hur många pinnar, det gick till till att fästa "läktena" med på taksto̊larna, för spik fanns inte då. "Nådan" hade emellertid gömt en pinne, för att se om han räknat rätt. Då sista läktet skulle sättas fast, märkte byggmästaren, att en pinne saknades , och man sökte överallt. "Här ska finnas en till", sade han, och just då kom "Nådan" gående. Hon undrade, vad som saknades och fick veta det. Då tog hon fram den gömda pinnen, och för att byggmästaren räknat så rätt, gav hon honom tyg till en lärftsskjorta. Han vek ihop lärftet, lade det på en huggstock och högg tre gånger med en yxa. "Nu är tyget

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

tillklippt också", sa´han.- "Jaså, sa´ "Nådan",då skall jag egenhändigt sy skjortan också". Och det gjorde hon. - Läktepinnarna fingo torparna på gården skära och tälja,så att de blevo lagom.-

Kronholm, som hade"tjänt artillerist",bodde i Vimmerlöv och brukade gå i Gyllebo skog och skära käppar till spånor, då han flätade halmkorgar. Han var stor och stark och kom med en väldig byr käppar, då han mötte Börje Rosenkrans, som kom ridande och hade ett par stora hundar med sig. "Va´tusan djävlar, har du stulit käppar i min skog?"- Kronholm slängde alla käpparna i vägen och högg tag i betslet. "Min Gud och själ, om inte Ryttmästaren hjälper mig på med käpparna, så sticker jag minsann ihjäl hästen". Han måste stiga av hästen och hjälpa honom, och Kronholm gick därifrån med sin börda.

1937

Acc.nr.

Göran Nilsson
Frörum,
Fågeltofta sn.
Albo hdl Skåne.

Upptecknat av William Richter 53

Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jag kom te´ å tänka på en "pasacha". De´va förr i tiden, då alla skulle resa gästgivarskjuts. Så var här en rikskanslär, Oxenstjärna, jag tror det var 1633, och han var ute och reste i Småland. Då de kört ett stycke frågade bonden: "Vet du vem du skjutsar för?" -"Nej!" - "Jo, det är Oxenstjärna", genmälte rikskanslären. - Skjutskarlen satt en stund, och så sade han:" Ja, det är lätt få sig ett skitord. Min far stal en batting, och så fick han heta "stutapelle", så länge han levde.